

Let administration – godt og skidt

Af professor Lars Bo Langsted

Juridisk Institut, Aalborg Universitet

Under titlen "let administration" fremsatte regeringen i tirsdags en såkaldt afbureaukratiseringsplan. Det er en plan, der gennem 37 punkter skal gøre det lettere at være virksomhed i Danmark og som samtidig skal betyde "administrative lettelser på næsten 4 mia. kr. årligt". Der er ingen der kan være uenig i, at det er et godt og positivt tiltag at ville gøre det lettere og mindre irritationsfyldt at drive virksomhed, og der er næppe heller nogen tvivl om, at en stor del af forslagene i planen vil virke helt efter hensigten.

Der er imidlertid mindst to elementer i planen, der desværre også vil gøre det lettere at være kriminel ligesom det bestyrelsesansvar, der i forvejen ikke er alt for voldsomt, vil blive endnu sværere at gøre gældende. De to elementer, der skal ses samlet, er dels forslaget om at ophæve revisionspligten for op mod 69.000 virksomheder, dels forslaget til en ændret selskabslovgivning.

I 2006 ophævede regeringen revisionspligten for de helt små virksomheder. Det drejede sig om ca. 75.000 virksomheder, der på denne måde kunne "spare" udgifterne til revision. Den såkaldte besparelse fremhæves også i den nu fremlagte redegørelse, og beregnes også denne gang til op mod 1 mia. kroner, som virksomhederne så får mulighed for at fravælge. De beregninger, der ligger til grund for disse tal, stammer fra de såkaldte AMVAB-målinger, der uden at medregne eventuelle øgede udgifter andre steder (eller i samme virksomhed) som konsekvens af besparelsesmuligheden, heller ikke tager højde for, om det overhovedet er en relevant udgift for virksomhederne at spare på. Af dagbladet Børsen fremgik således i mandags, at i det perioden fra 2006 kun var 4.200 virksomheder, der havde "sparet" revisionen væk.

Man kunne på den baggrund mene, at der så ikke er nogen problemer forbundet med at give flere virksomheder mulighed for at undlade revision af årsregnskabet. Det vil imidlertid af mange grunde være en forhastet konklusion. Revision af en virksomheds årsregnskab er således af værdi af ganske mange grunde.

For det første giver det naturligvis alle regnskabslæserne – långivere, investorer, samhandelspartnere, ejere, medarbejdere o.s.v. en betydeligt større sikkerhed for at regnskabet giver et retvisende billede. Det giver imidlertid også f.eks. SKAT et bedre grundlag at foretage ligningen ud fra, og alle de nævnte interessenter, må så enten på anden vis sikre sig oplysninger, der kan be- eller afkræfte regnskabets rigtighed (med yderligere omkostninger for dem til følge), eller de kan kræve at regnskabet alligevel revideres, hvis de har mulighed for det.

For det andet spiller revisionen og revisors tilstedeværelse en særdeles stor rolle i forbindelse med forebyggelse og opklaring af økonomisk kriminalitet. Det har tidligere været nævnt, at det af alle opdagede sager om økonomisk kriminalitet, kun var virksomhedens revisor i 1-2 % af tilfældene, der stod for opdagelsen. Hvis man imidlertid kun ser på den egentlige

ledelseskriminalitet, som er de sager, hvor de største beløb er involveret, og som typisk ikke kan opdages gennem virksomhedernes interne kontroller, viser de nyeste amerikanske tal, at den eksterne revisor var den, der oprindeligt afdækkede kriminaliteten i gennemsnit i 9 % af sagerne, men i hele 15,8 % af de store sager (beløb på mere end 1 mio. dollars). Nok så tankevækkende er det, at den eksterne revisor også havde en særlig værdi, når der var tale om kriminalitet i små virksomheder. Her stod den eksterne revisor således som den oprindelige afdækker i 14,3 % af sagerne. Tallene stammer fra den amerikanske "Association of Certified Fraud Examiners" og de små virksomheder i deres rapport er virksomheder med op til 100 ansatte.

Revisors betydning må imidlertid antages at være betydeligt større end den kriminalitet, han eller hun selv afdækker. Den præventive værdi af at revisor kommer – nogle gange uanmeldt – og stiller kritiske spørgsmål, foretager afstemninger m.v. er givetvis stor, idet det på den måde bliver betydeligt vanskeligere at begå kriminaliteten. Helt i overensstemmelse hermed skrev det af Justitsministeriet nedsatte udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet i en betænkning fra 1999: "På den anden side må udvalget fraråde en lempelse af området for lovpligtig revision, idet noget sådant vil kunne have negative kriminalpræventive konsekvenser".

For det tredje skal den eksterne revisor som en del af sine forpligtelser føre en revisionsprotokol til brug for selskabets bestyrelse. Her skal revisor bl.a. skrive om uhensigtsmæssigheder i den interne kontrol, i opfølgningen på budgetter og regnskaber m.v. og revisor er derigennem af uhyre stor betydning for at selskabets bestyrelse ikke kun er overladt til oplysninger, den får fra direktionen. Det er således et kendt fænomen fra sager om økonomisk kriminalitet, at den daglige ledelse forvansker og udeholder oplysninger fra bestyrelsen og dermed vanskeliggør bestyrelsens muligheder for at skride ind overfor den daglige ledelses kriminalitet. Fjerner man pligten til at have ekstern revision, fjerner man samtidig bestyrelsens vigtigste supplerende informationskanal. Ganske vist kan bestyrelsen beslutte, at der skal foretages revision, og også at den skal have en revisionsprotokol, men netop i tilfælde af kriminalitet begået af den daglige ledelse ser man ikke sjældent en meget stærk daglig ledelse og en ikke alt for aktiv bestyrelse. I en sådan konstellation kan man uden vanskeligheder forestille sig, at den daglige ledelse påviser overfor bestyrelsen, hvor inderligt overflødig det er at have revision!

Det er i den forbindelse bekymrende, at forslaget til en ny selskabslov, meget let vil kunne vise sig at gøre det endnu mere besværligt for en selskabsbestyrelse at orientere sig præcist om, hvad dens pligter er og hvor grænserne for tilladt og utilladt aktivitet går. F.eks. vil det blive muligt i et vist omfang at anvende aktionærlån, større adgang til at udbetale ekstraordinært udbytte o.s.v.. Dette skal sammenholdes med, at de præcise krav, der i dag gælder for et børsnoteret selskabs forretningsorden – og som antages at finde en vis anvendelse også ved almindelige aktieselskaber, i stedet foreslås ændret til nogle blødere anbefalinger. Det er i det lys nærmest umuligt at forstå, at regeringen i sin handlingsplan under initiativ nr. 1, kan skrive: "ledelsens ansvar præciseres samtidig" – medmindre man naturligvis agter at ændre i det foreliggende udkast til ny selskabslov, som er lavet af udvalget bag betænkningen om "Modernisering af Selskabsretten"; det kan man kun håbe. At regeringen har planer om at ændre den foreslåede regel om at man skal kunne stifte et anpartsselskab uden en krone på lommen, er næppe heller sandsynligt.

I et kriminalitetsbekæmpende lys, er det således langt fra beroligende, at regeringen "lover" at lempe revisionspligten, således at mere end halvdelen af de selskaber med begrænset hæftelse, vi har herhjemme, kan "vælge" at slippe for revisors kontrol. Det forekommer endvidere fuldstændigt uforeneligt med at regeringen løbende har pålagt revisor øgede pligter i forbindelse med anmeldelse af økonomisk kriminalitet, underretningspligt ved mistanker om hvidvask og yderligere muligheder for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen for at komme på dawnraids i revisionsfirmaer, der er under mistanke om svigt.

Hvis man skulle have lyst til at begå økonomisk kriminalitet gennem et selskab, vil de nye regler hånd i hånd gøre dette ganske problemfrit: man kan uden penge stifte et anpartsselskab, man kan nøjes med en direktion (eller en bestyrelse), man kan lettere trække udbytte ud og man kan slippe for at have revisor rendende. Det er næppe den slags iværksætter, regeringen ønsker at fremme, men det kan desværre meget let blive resultatet.